

Dvije haljine za sadašnjost

Ban, Marlen

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Fine Arts / Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:215:497292>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-04**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Fine Arts in Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI
Odsjek za animirani film i nove medije
Akademska godina 2023./2024.

ZAVRŠNI RAD PREDDIPLOMSKOG STUDIJA NOVIH MEDIJA

DVIJE HALJINE ZA SADAŠNJOST

Mentor: prof.dr.art. Aleksandar Battista Ilić

Studentica: Marlen Ban

Zagreb, lipanj 2024.

Preispitujem relaciju prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Zanima me zašto zanemarujemo prisutni trenutak, a okupirani smo nečime što je gotovo ili na što ne možemo previše ili uopće utjecati. Suočavam se s paradoksom vremena. Prošlost nije svjesna budućnosti, kao što ni budućnost nije svjesna prošlosti. Sadašnjost može gledati prošlost isključivo kako ju pamtimo, a budućnost je onakva koliko ju možemo zamisliti.

Boris Groys u knjizi *In the Flow* govori kako smo od trenutka rođenja ograničeni određenim poretkom. Dobili smo okolnosti u kojima ćemo odrasti i razvijati se. Takve okolnosti stvaraju arhive i obrasce koji nam služe za uspostavu života kako u materijalnom tako i u duhovnom svijetu. Ljudska tijela uvijek su u protoku te će ih naše osobnosti nadživjeti, stvorit će zapise koji će svjedočiti o nama, ali i oni će nakon dovoljno vremena biti uništeni. Kraj je neizbježan, sve stvari su konačne.

Svakodnevno se stavljam u poziciju u kojoj moram izabrati radim li nešto zato što me prošlost tako naučila i obilježila ili su razlozi za moje postupke ciljevi koji me tek čekaju.

Kreiram dva autoportreta u formi fragilnih haljina. Referiram se na ono što nam je dano te na ono što nadograđujemo. Haljine mi otvaraju prostor za autorefleksiju. Dok jedna predstavlja ono od čega polazim, nešto završeno, što je i dalje očito vrlo prisutno, druga me podsjeća na ono na što ne mogu utjecati, na strah koji imam kada razmišljam o apstraktnim pojmovima kao što su život, smrt i zaborav.

Haljine nastaju u duhu umjetničkog pravca *arte povera* koji razbija distinkciju između umjetnosti i svakodnevice. Autori uzimaju uporabne predmete, mijenjaju im kontekst te ih tako definiraju na novi način. Slijedeći ovakav princip, određeno vrijeme skladištim tekstile korištene drugom svrhom ili naslijeđene od članova obitelji, izrađujem fotokopije obiteljskih fotografija te ih transformiram u velike cjeline materijala iz kojeg krojim nosive - nenosive odjevne predmete.

Razmještaj fotografija na tkanini determiniran je osobnim doživljajem. Prednja strana sadrži prikaz oca i majke u crkvi, sugerirajući na svetost trenutka, uništenog blagim modifikacijama igle. Pozicionirana je blizu ruba haljine i daje dojam bijega budući da se ne nalazi u prirodnom vidnom polju, u razini očiju. Na rukavu je fotografija s majkom zato što je desna ruka ona dominantna, ona koja vodi. Ovakav razmještaj implicira na osobu koja je uistinu donosila odluke. Posljednja fotografija, fotografija je mene i nalazi se na leđima iz razloga što su leđa teža za zaštititi od onog što je ispred, a što se jednostavno može obgrliti rukama. Istovremeno, to je nekakav akt poštovanja, oprosta i ljubavi prema osobama od kojih sam potekla.

Tijekom studiranja na Akademiji primaran fokus završnih radova bila mi je ideja monokromije, no ovim radom otvorila sam se ka izazovu i promišljanjima kako zarobiti svojevrsni memorijalni, autorefleksivni ambijent unošenjem boje. Pri tome nisam odstupila od primarne ideje spajanja *starog* i *novog*, odnosno tradicionalnog i suvremenog.

Kopije fotografija unosila sam u materijal ručnim vezom kako bih dobila motiv zakrpe koja lako može biti uništena. Iako koristim šareni konac, karakterističan za vez u inicijalnom kontekstu dekorativnog kućnog predmeta, ostavljam gradivnu funkciju koju inače postižem monokromijom - povezivanje, odnosno odstupanje od ideje svojevrsnog nakita interijera.

Za spajanje odvojenih elemenata biram zelenu i plavu boju konca. Vodim se teorijom boja koja otvara zelenu drukčijem značenju koju je do tada imala. Takva boja prestaje biti tamna i mračna te postaje stvarna i životna. Ona je doslovno impresija života. Prema nekim izvorima označava poticanje ljubavi prema obitelji te čvrstoću, obnovu, nadu i mir. Tretirajući boju na takav način, reflektiram se na obiteljske fotografije koje za mene predstavljaju upravo te pojmove. Daju mi bazu iz koje mogu naučiti kako se odmaknuti od početka.

Plava boja nosi smirenost te introspekciju, no istovremeno i tugu, melankoliju i nostalgiju. Budućnost mi djeluje previše neizvjesno, stoga ovakve osjećaje imam kada želim razumjeti što će se dogoditi kada me više jednog dana ne bude bilo. Konce zelene boje rascvjetanim šavovima prenosim i u *haljinu budućnosti* potaknuta zaključkom - ono što smo proživjeli manifestira se te kola kroz naše sadašnje (i buduće) misli i postupke, htjeli mi to ili ne.

Sarah Ahmed knjigom *Kulturna politika emocija* potaknula me na razmišljanje o korelaciji osjećaja i objekata. Objekti zamjenjuju osjećaje tako što nakupljaju afektivnu vrijednost. Često mislimo da trebamo korigirati i prilagoditi osjećaje ako se nisu onakvi kako bi se društveno očekivali kao ispravni.

Uvažavajući ovakav opis odnosa osjećaja i objekta rad tretiram dihotomijski. Intimne teme na neki način zaključavam u odjevne objekte. Svoje emocije prema onome odakle dolazim istovremeno činim prisutnima, ističem ih te ih pomalo i devalviram budući da ih tretiram kao nešto što je potrgano, ono što je sastavljeno od različitih komadića koje će poslužiti kao transfer poruke.

Postav rada obilježen je željom za postavljanjem pitanja o objektu kojeg se gleda. Htjela sam potaknuti dijalog o tome čiji su to ostaci i zašto stoje samo i napušteno. Haljine izgledaju kao bolničke košulje, te pomalo kontradiktorno daju dojam kao da su tek donesene s kemijskog čišćenja. U obje interpretacije su sterilne i statične. Dok se iz prve haljine čitaju različiti narativi, druga svojim natpisom (*Day after day, life slips away.*) jedino nudi činjenično stanje.

Važan je i trenutak vješanja i odlaganja, te vezanosti za mene, iako ih u teoriji bilo tko može nositi. One čekaju, ne zna se zašto su tu - hoće li se tu nalaziti i kad mene više ne bude. Možemo se samo pitati što će biti s njima?

Posljednji element koji sam uvela dvije su cipele. Napravljene su od aluminijske folije, papirnate ljepljive trake te obložene ostacima tekstila. Na petama se nalaze fotografije s majkom što povezujem s momentom stabilnosti, onoga što je bilo sigurno u mom životu. Kontradiktorno ovom značenju, pete su visoke te spomenuta prisutna sigurnost ima određenu natruhu potencijalne nestabilnosti. Cipele su prazne poput sadašnjeg trenutka. One nose sve mogućnosti i nemogućnosti te čine savršenu liniju između prošlosti i budućnosti.

